

Wass Albert:

Intelem

*Percre se feledd, hogy testvéred
minden magyar, bárhol is éljen.
Összetartásban rejlik csak erő.
Más ember földjén nincs számodra hely.*

*Félvilágot is befuthatod,
más ember földjén testvértelen leszel,
s elfúj a szél, mint kósza őszi lombot,
ha nemzetedről megfeledekszel!*

*Te bús magyar, kit száműzött hazád,
s idegen zsarnok lakja otthonod:
bús sorsodért ne vádold nemzeted,
kit úgy tűnik, Isten is elhagyott.*

*A látszat csal, Isten ma is a régi.
Te hagytad őt el, te s a többiek,
s míg vissza nem zárándokoltok Hozzá,
s a múlt hibáit le nem törlitek:*

*magyar földön nem lesz új
Magyarország,
Gaz és szemét nem terem nemzetet!
S a gyűlöletet nem mossa le semmi,
csak az összetartó igaz szeretet!*

* * *

„A becsület adhat rangot, de a rang nem ad becsületet.”

(Tatiosz)

* * *

Ajtony Gábor

A Szentháromság Alapítvány története

A katolikus egyház ősidők óta vallja, hogy Isten a föld javait nem egyeseknek, hanem kivétel nélkül mindenkinek ajándékozta, hogy azokat mindenki létfenntartására, egyéniségének kibontakoztatására használja fel.

E fontos elv érvényesítéséért, valamint a csíkszépvízi örmény szertartású római katolikus egyházközség összes személyi és dologi kiadásának fedezésére hozta létre a szépvízi község a „Szentháromság Segélyegylet”. Az Egyesület alapjait 1730-ban *Roszka István* lemergi örmény katolikus apostoli vikárius rakta le, aki helyi látogatása alkalmával az örmény ifjúság megszervezését is célul tűzte ki.

A társulat alapításakor főleg szociális jellegű volt, anyagiak hiánya miatt egyelőre szigorú spórolásra szorítkozott. Kevés vagyonát ugyanis inkább adományokból gyűjtötte. 1881-ben szabályzatát a M. kir. Belügyminiszter jóváhagyta 9991/1881 március 6-i számmal és keltezéssel.

Az alapszabályzat szerint az Egyesület céljai a következők:

- a szépvízi örmény szertartású róm. kat. egyházközség összes személyi és dologi kiadásának fedezése,
- tanulók segélyezése,
- segélyre szoruló örmény származású, szépvízi lakhelyű szegények támogatása és adott esetben azok eltemettetése,
- indokolt esetben tagjainak segélyezése,

- tagjai érdekében közművelődési intézmények létesítése.

Az Egyesület törzsvagyona a tagok önkéntes adományaiból gyűlt össze. Jövedelmi forrása az évi tagdíjakból, a belépő tagok felvételi díjaiból valamint a törzsvagyon hozadékából tevődött össze. Az Egyesület vagyona és jövedelme csak az alapszabályzatban lefektetett célok megvalósulására volt fordítható.

Az Egyesület eredetileg törzskönyvelt névsorában a *Dajbukát, Dobál, Fejér, Potoczky, Száva, Szebeny és Zakariás* családok tagjait találjuk. 1902-től közgyűlési határozat alapján vették fel az új tagokat és nevük bekerült a törzskönyvbe. Új tagként azon 20. életévüket betöltött fiatal férfiak voltak felvehetőek, akik öse szerepelt az eredeti törzskönyvben. Egy 1921-es feljegyzés szerint a tagdíj évenként 5 lej volt, egy új tag felvételi díja viszont 20-200 lej között mozgott. Minden tag a közgyűlésen tanácskozó, indítványozó, szavazó és választójoggal rendelkezett, ez utóbbi két jogot csak a 24. életév betöltése után gyakorolhatta.

Minden tagnak kötelessége volt az alapszabályokat és az annak alapján hozott határozatokat szigorúan betartani, az Egyesület érdekeit tőle telhetően támogatni, a tisztségviselői és igazgatósági tagságot elvállalni. Ezek elmulasztása a tagság megvonását eredményezte. A kilépett vagy kizárt tag többé nem volt visszavehető a tagság soraiba. Továbbá kizárható volt az, aki az Egyesület ártalmára volt, vagy annak céljait megghiúsítani törekedett, aki az Egyesület tekintélyét sértette, illetve aki a tanácskozások rendjét és fegyelmét magatartásával zavarta.

1932-ben az Egyesületnek 54 tagja volt.

A három évre választott tisztikar elnökből, igazgatóból, pénztárosból és jegyzőből állt, ezek a személyek csak szépvízi illetőségűek lehettek, fel-vagy lemenő ágbeli rokonok nem. Tisztikar tagjait évenként az elvégzett munka arányában tiszteletdíjban is részesíthették. Mindegyik tisztségviselőnek jól meghatározott és körülírt feladata volt, a munkakörök nem fedték át egymást.

Ezenkívül létezett az igazgatóság, melyet az Egyesület elnöke, igazgatója, pénztárosa, jegyzője és öt tagja alkotott, és akiket a közgyűlés szintén három évre választott meg. Az Igazgatóságnak is meghatározott hatásköre volt. Rendes üléseit negyedévenként egyszer tartotta, de rendkívüli ülést az elnök bármikor összehívhatott három igazgatósági tag írásbeli kívánságára.

Az igazgatóság a tanulók részére megszavazott segílyt évenként kétszer tárgyalta meg körültekintő és alapos mérlegelés alapján (szociális helyzet, jó tanulmányi előmenetel). A szegények segítése úgy történt, hogy az erre a célra elkülönített összeg 10%-át esetleg temetési költségekre szánták, 90%-át pedig kifizették az arra rászorulóknak között. Az Egyesület pénztára kölcsönöket is folyósított tagjai számára, és pedig szigorú szabályok alapján, pl. kölcsönt csak teljes fedezetet nyújtó váltók ellenében fizettek.

1933-ban alapszabályzat módosításra került sor, amely bizonyos engedményeket jelentett a tagság elnyeréséhez.

A közgyűlés hatáskörébe a következők tartoztak:

- megválasztotta a tisztségviselőket és az igazgatóság tagjait,
- ellenőrizte a megválasztottak munkáját, működését,
- megállapította és szükség szerint módosította az alapszabályzatot és más szabályokat,
- határozott az új tagok felvételéről, esetleg kizárásokról,
- határozott az Egyesület ingatlan vagyonának átalakításáról, megterheléséről, eladásáról, újabbak szerzéséről,
- döntött a közgyűlés elé utalt határozattervezetek ügyében.

A közgyűlést évenként egyszer, minden év januárjában hívták össze és lebonyolítása pontos szabályok szerint történt, pl. csak a tárgysorozatban (napirendben) felvett ügyek voltak tárgyalhatók, a hozzászólások sorrendje feliratkozás szerint történt, egy tárgyhoz csak egyszer lehetett hozzászólni, és ha a hozzászóló eltért a tárgytól, az elnöki figyelmeztetés után megvonhatták tőle a szót.

1930-ban megülték az Egyesület fennállásának kétszázadik évfordulóját.

Az Egyesület az alapszabályzat értelmében akkor lett volna felosztható, ha nem felelt volna meg azoknak a céloknak, amelyért létrehozták, vagy ha tagjainak száma kettőre apad. Feloszlás után vagyona a szépvízi örmény szertartású róm. kat. egyházközségre száll át, ha pedig azért oszlik fel, mert nem felelt meg céljainak, jövedelmét a majdan felállítandó erdélyi örmény szertartású róm. kat. vikáriusság céljaira kellett volna fordítaniuk. Ha az Egyesület újból működni kezd, vagyonát és annak jövedelmeit csonkítatlanul visszaveszi.

Az Egyesület felosztatására sor is került, de nem a fent említett okok miatt, hanem a kommunista hatalom és diktatúra szüntette meg 1949-ben. A felosztatásáról szóló jegyzőkönyvet megküldték a plébániának, az 1949 január 5-én tartott közgyűlés jegyzőkönyvben rögzítette a felosztatás tényét, ugyanakkor ha-

tározata szerint összes ingatlan vagyont a szépvízi örm. kat. egyházközségnek átadja. Az egyházközség tanácsa egyhangúlag tudomásul veszi ezt a tényt, az ingatlanokat további kezelésre átveszi és esetleges jövedelmét külön alapként kezeli. Ez azonban csak elmélet maradt, a gyakorlat mást hozott: az egyházi ingatlanokkal együtt az átadott javakat a kommunista hatalom államosította és kezelését az időközben erőszakkal megalakított kollektív gazdaságok és állami intézmények hatáskörébe utalta.

Negyven évig minden bebetonozódott, a szépvízi örmény lakosság tragikusan megfogyatkozott, a plébánia pap nélkül maradt és az elárvult templomban csak ritkán celebráltak szentmisét. De jött a fordulat és új remények ébredtek az emberek lelkében. Teltek-múltak az évek, s a Szépvízről elszármazott családok Csíkszeredában élő leszármazottai elhatározták, elhatároztuk, hogy megpróbáljuk újjászervezni a Szentháromság Egyesületet. Az életre hívás nem volt sima és problémamentes, de Istennek hála 1998 október 2-án hivatalosan is bejegyeztethettük a csíkszeredai törvényszéken Alapítvány formájában, mint a hajdan volt Szentháromság Egyesület jogutódját. Mint jogi személyiség szerepel most „*Csíkkörzeti Magyar-örmény Közösség Szentháromság Alapítványa*” néven. Az önkéntes toborzók és szervezők odaadó munkája révén még a bejegyeztetést megelőző időben többször és mind többen összejöttünk és kidolgoztunk egy alapszabályzatot, mely meghatározza és részletesen tárgyalja az Alapítvány jellegét, felépítését, szervezeti formáját és céljait. Az Alapítvány független, politikamentes és nem profitorientált.

Célja:

- 1) Ápolni és fejleszteni a csíki és nem csíki örmény származású magyarok önazonosságtudatát.
- 2) Folytatni kell azokat az elveket, melyeket a hajdani Egyesület is magáénak vallott, természetesen a mai viszonyokhoz alkalmazva.
- 3) Kiegészítésképpen még a következő célkitűzések szerepelnek:
 - örmény családok felkutatása és kapcsolatteremtés közöttük,
 - a családok ifjú tagjaiban felszítani az identitástudatot és önismeretet,
 - az örmény nyelv, kultúra és történelem megismertetése az ez iránt érdeklődőkkel ,
 - karitatív és humanitárius tevékenység a rászorulóknak körében,
 - a tulajdonjogi viszonyok feltárása, az ingatlanok jogi helyzetének tisztázása, az elvett javak visszaszerzése, megőrzése és adminisztrálása,
 - kulturális rendezvények szervezése, azokon való részvétel, bel- és külföldön,
 - együttműködés lehetőségének megkeresése más örmény közösségekkel, amelyek azonos célokat követnek,
 - kiadványok gondozása, melyek az örmény múlttal, jellel és jövővel foglalkoznak,
 - szemináriumok, szimpóziumok rendezése és támogatása, amelyek az identitástudatot, a közös magyar és örmény történelmi összefüggések feltárását szolgálják,
 - kultikus helyek (templom, temető) nyilvántartásba vétele, gondozása és anyagi lehetőségek szerint ezek karbantartása.

Az alapszabályzat kötelező módon tartalmazza a vezetőtestület összetételét is. Eszerint van egy kuratórium, amely hét tagból áll: elnök, alelnök, titkár és négy tag. A vezetésben való részvételre felkértük a szépvízi róm. kat. plébános urat, aki egyébként érseki megbízással az örmény szertartású róm. kat. templom és a hajdan volt plébánia adminisztrátora, tanácsadóként pedig a szépvízi *id. Zakariás Péter* bácsit, az egyetlen, aki az örmény nyelvet beszéli.

A vezetőtanács mellett, de ettől függetlenül létezik egy ellenőrző bizottság, amely három tagból áll. Alapítványunk, melynek pillanatnyilag hatvanöt bejegyzett tagja van, nyitva áll minden örmény és nem örmény származású becsületes szándékú ember előtt, aki elismeri és elfogadja az alapszabályzatban foglaltakat. Tagjelentkezéskor az önkéntes toborzók szándéknyilatkozat kitöltését kéri, amelyen a személyi adatokat és a havi hozzájárulás összegét tüntetik fel. A kuratórium a hozzájárulás jelenlegi minimumát havi 5000 lejben állapította meg, de ez a felülfizetés elv lehetőségét nem zárja ki. A hozzájárulás mértékét mindenki maga határozhatja meg lelkiismerete és anyagi helyzete függvényében.

Néhány szót eddigi rendezvényeinkről, a teljesség igénye nélkül:

- Évenként megismétlődő évfordulós megemlékezéseket tartunk, mind az 1915-ös Genocídium áldozataira emlékezve, mind Világosító Szent Gergely ünnepén, mindkét alkalommal a szépvízi örmény szert. róm. kat. templomban szentmise keretében.

- Újra megjelentettük, igaz, nagyon szerény formában *Bodurian* plébános atya 1930-ban írt *Vörös Hold* című elbeszélő kötetét. Legfrissebb kiadványunk egy fényképeket tartalmazó album, mely a szépvízi örmény katolikus templomot és környékét mutatja be 10 képben.
- Többször rendeztünk ismerkedést szolgáló összejevetelt, egyet batyus bál formájában Katalin napján.
- Évenként, augusztus utolsó szombatján megrendeztük az örmény családok összejevetelét.
- Gyermekeink három alkalommal, nyolc-tíz fős csoportokban magyarországi nyári táborozáson vettek részt. Ez utóbbi rendezvény anyagi alapját anyaországi örmény kisebbségi önkormányzatok (a XIV., XV. kerület, illetve Siófok) biztosították.
- Az ingatlanokra vonatkozó tulajdonviszonyokat sikerült tisztázni. Visszaigénylésüket törvényes keretek betartása mellett bejelentettük. Ismerve a pillanatnyi romániai helyzetet, visszaszerzésük további erőfeszítést igényel.
- Végül, de nem utolsó sorban, meg kell említenem egy örvendetes eseményt: a szépvízi hajdan volt örmény Kaszinó épületében, amely most a község kultúrotthona, a helyi tanács, kompromisszum alapján, biztosított egy helyiséget számunkra. Szándékunk szerint itt szeretnénk berendezni egy örmény jellegű múzeum-szobát, ahol családi fotókat, folyóiratokat és egyéb tárgyi emlékeket szeretnénk összegyűjteni és megőrizni az utókor számára.

Összefoglalás: Dolgozatomban a teljesség igénye nélkül igyekeztem bemutatni egy erdélyi örmény település egyházközsége mellett működő szociális intézményt, amely közel háromszáz év távlatából is példaértékű lehet mindannyiunk számára.

*(Elhangzott az örmény családok 10. találkozója alkalmából
rendezett szimpóziumon, Csíkszeredában.
A cikk szerzője a Szentháromság Alapítvány elnöke)*

* * *

Az ateizmus gyenge pontja: nincs kinek hálát adni.

* * *

Olvasói levél

Bálintné Kovács Júlia úrnőnek

Kedves Júlia! Marosvásárhelyről jelentkezem, *Ferenci Gyuláné, szül. Kocsis Zsófia* vagyok, aki szerencsémre férjemmel együtt ott lehettem az unitárius templomban az „*Üzenet az Ararátról*” örmény irodalmi gyöngyszemek, valamint másnap a „*Merre, hogyan magyarok*” című válogatások előadásán. Csodálatos délutánjaink voltak, külön hálás vagyok *dr. Issekutz Sarolta* elnök asszonynak a nagyszerű történelmi összefoglalóért, hogy eddigi hiányos ismereteimet kiegészíthettem.

Az elnök asszonnyal folytatott rövid beszélgetésem eredményeként kaptam meg a „*Füzetek*” július-augusztusi összevont számát, amit nagyon szépen köszönök. Töviről-hegyire kiolvastuk, tanulságos és érdekes volt.

Az elnök asszony biztatására kikérdeztem Édesanyámat, aki 93 éves: nem voltak-e örmények a felmenőink között? Tudomása szerint nem, de ki tudja? - mondom én. Egy biztos, marad az eddigi rokonszenvem és az együttérzés. Ismerőseim között - akiről tudom, hogy örmény származásúak - érdeklődtem, ismerik-e a „*Füzeteket*” így próbálva a lap terjesztésében segíteni, de mindegyikük tudott róla és jár nekik vagy a szüleiknek. Nagyon köszönöm az irántunk tanúsított figyelmet, az elküldött lapot és maradok továbbra is szimpatizáns.

2006. aug. 10. Tisztelettel: Ferenczné K. Zsófia

* * *

Szomorújelentés

A szegedi örmény közösség tagja: **Dr. Huszka László** nyugalmazott főiskolai docens 92 éves korában elhunyt. Búcsúztatása augusztus 21-én volt a dóm altemplomában. Dr. Huszka László 60 éve állt a főiskolai tanárképzés szolgálatában.